

Araştırma Makalesi:

**6360 SAYILI KANUNUN GETİRDİĞİ YENİ BÜYÜKŞEHİR
YÖNETİMİ MODELİNDE BELEDİYELERİN TARIM VE
HAYVANCILIĞI DESTEKLEME GÖREVLERİ VE
MEVCUT FAALİYETLERİ HAKKINDA
KIRSAL ALANDA YAŞAYAN HALKIN
MEMNUNİYET DÜZEYİ ÜZERİNE
BİR ARAŞTIRMA: ANKARA ÖRNEĞİ**

Filiz AYDIN KOÇ¹

Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN²

Öz

Türkiye’de, yerel yönetimlerle ilgili değişen mevzuat hem yerel yöneticilerin hem de yöre halkının ekonomik faaliyetlerini doğrudan etkilerken, bu etkilerin çok boyutlu bir şekilde ele alınmasını gerektirmektedir. 2012 tarih ve 6360 sayılı Kanun getirdiği yeni büyükşehir yönetimi modeli ile büyükşehir belediyesi sınırını il ve ilçe belediyesi sınırını ilçe mülki idare sınırına genişletirken, yerel yönetim kademe ve birim sayısını azaltmış; özellikle il özel idaresinin ve köylerin kapatılmasıyla kırsal alanda yaşayan halkı değişen mevzuata uyum sağlamaya zorlamış, tarım ve hayvancılıkla uğraşan küçük ölçekli üreticilerin sorunlarını artırmıştır. Bu makale, 6360 sayılı Kanun çerçevesinde büyükşehir ve ilçe belediyelerinin tarım ve hayvancılığı destekleme görevleri ile yürüttükleri faaliyetler hakkında kırsal alanda yaşayan halkın memnuniyet düzeyini tespit etmek amacıyla Ankara örneğinde yürütülen bir alan araştırması sonuçlarına dayanmaktadır. Araştırmada, Kanunun içeriği ve uygulaması mahallenin ilçe merkezine

---

¹ Hacettepe Üniversitesi SBKY Kamu Yönetimi Programı Doktora Öğrencisi, filizaydinkoc@gmail.com, ORCID No: 0000-0001-5345-5891.

² Hacettepe Üniversitesi SBKY Bölümü Öğretim Üyesi, Hacettepe Üniversitesi Yerel Yönetimler Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü, omur@hacettepe.edu.tr, ORCID No: 0000-0001-9851-2618.

uzaklığı, orman mahallesi olup olmaması, yer aldığı ilçenin gelişmişlik düzeyi ve yöre halkının kırsal alanda (sürekli, mevsimlik veya hafta sonu) yaşama süreklilikleri açısından da değerlendirilmiştir. Nihai olarak değişimin, yöre halkının tarım ve hayvancılık faaliyetlerini olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Ayrıca uzaklık, yaşama sürekliliği ve gelişmişlik kriterlerine göre yöre halkının beklenti ve talepleri arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tarım ve hayvancılık, belediye, kırsal mahalle, 6360 sayılı Kanun, Ankara.

A RESEARCH ON THE SATISFACTON LEVEL OF THE PEOPLE LIVING IN RURAL AREA ABOUT THE AGRICULTURE AND LIVESTOCK SUPPORT DUTIES AND PRESENT ACTIVITIES OF MUNICIPALITIES IN THE NEW METROPOLITAN ADMINISTRATION MODEL BROUGHT BY THE LAW NO. 6360: THE CASE OF ANKARA

Abstract

In Turkey, the changing legislation on local governments directly affects the economic activities of both local administrators and local people, and requires a multidimensional approach to these effects. While the Law dated 2012 and numbered 6360 expanded the metropolitan municipality border to the provincial border and the district municipality borders to the district border, it reduced the number of local government levels and units, forced the local people living in rural areas to adapt to the changing legislation particularly with the abolishment of local provincial administration and villages, and increased the problems of small-scale producers dealing with agriculture and livestock breeding. This article is based on a field study conducted in the case of Ankara in order to determine the satisfaction level of the people living in rural are about the agriculture and livestock support duties and present activities of municipalities within the framework of Law No. 6360. In the research, the content and implementation of the Law have been evaluated in terms of the distance of the neighbourhood to the district center, whether it is a forest neighborhood, the level of development of the districts they are located in, and the living durations of the local people (permanently, seasonally or on the weekend) in the rural area. Finally, it has been determined that the change has negatively affected the agricultural and livestock activities of the local people. In addition, significant differences have been determined between the expectations and demands of the local people

according to the criteria of distance, living durations in rural area and development level.

Keywords: Agriculture and Livestock, Municipality, Rural Neighbourhood, Law No. 6360, Ankara.

Giriş

Türkiye’de büyükşehir belediyesi modeli kırk yıla yakın süre içinde üç aşamadan geçerek bugünkü halini almıştır. İlk aşamada 1984 tarih ve 3030 sayılı Kanun ile “iki kademeli büyükşehir yönetim modeli” kurulmuş; ikinci aşamada 2004 tarih ve 5216 sayılı Kanun ile İstanbul ve Kocaeli için il düzeyinde büyükşehir modeli ve 14 büyükşehirde 20-30-50 km yarıçaplı alanlarda “genişletilmiş büyükşehir modeli” ortaya konulmuştur. Üçüncü aşamada ise 2012 tarih ve 6360 sayılı Kanun³ ile İstanbul ve Kocaeli modeli geliştirilerek toplam 30 ilde bu kez il özel idaresi olmayan, köyü ve beldesi bulunmayan “il mülki sınır ölçeğinde büyükşehir modeli” uygulamaya konulmuştur. 3030 sayılı Kanun metropoliten kentler için, 5216 sayılı Kanun metropoliten alanlar için geliştirilmişken, 6360 sayılı Kanun ile mülki idare sınırları esaslı bir büyükşehir yönetim modelini getirmiştir.

Genel Gerekçesi iki temel üzerine inşa edilen 6360 sayılı Kanun ile hizmet sunumu bakımından daha etkili ve verimli bir yönetsel yapının inşa edileceği ve bu yapının demokratik hayata katılımı sağlayacağı ifade edilmiştir. Geniş ölçekli planlama politikalarının uygulanması, imar bütünlüğünün sağlanması, teknolojiden yararlanılması, nitelikli teknik personelin istihdam edilmesi ile verimliliğin artması, etkin kaynak kullanımı ve bölüşümünün sağlanmasına katkı yeni yapıdan beklenen olumlu gelişmeler olarak Kanunun Genel Gerekçesinde yer almaktadır (TBMM, 2012). Kanun, il çapında faaliyet gösterecek büyükşehir belediyeleri ve ilçe çapında faaliyet

---

³ 06.12.2012 tarihinde Resmi Gazete’ de yayımlanan On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair 6360 sayılı Kanun’a 14.3.2013 tarihli ve 6447 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu Kanunun başlığında yer alan “on üç” ibaresi “on dört” olarak, “yirmi altı” ibaresi “yirmi yedi” olarak değiştirilmiş ve 1 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Muğla,” ibaresinden sonra gelmek üzere “Ordu,” ibaresi eklenerek toplam büyükşehir belediyesi 29’dan 30’a çıkarılmıştır. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6360.pdf> (10.10.2022). Bu yasal düzenlemelerle yeni büyükşehir yönetim modelinde ilk kademe belediyesi statüsüne son verilmiş ve ülke genelindeki 30 büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki tüm ilçe belediyeleri büyükşehir ilçe belediyesi statüsüne kavuşturulmuş, ilçe belediyesi sayısı da böylece 143’den 519’a çıkarılmıştır.

gösterecek ilçe belediyeleri için ölçek ekonomisi, optimum hizmet alanı, mali kaynak planlaması, kaynakların ekonomik, etkin ve etkili kullanımı ve koordinasyon gibi konularda küçük ölçekli yerel yönetim birimlerinin yetersizliğinden kaynaklanan sorunlara da çözüm üretmeyi hedeflemektedir.

Görüldüğü gibi 6360 sayılı Kanunun en genel amacının, bütünlüklü hizmet sunarak kaynak israfını azaltmak, etkililiği ve verimliliği yakalayabilmek olduğu ifade edilmektedir. Bütüncül bakış açısı özellikle büyük ölçekli hizmetlerde; yani, büyük ölçekli plan yapabilme, büyükşehir belediyesi imkanı ile sanayi, çevre ve ulaşım gibi sorunları çözebilme, imar ve planlama bütünlüğünü sağlama gibi konularda avantaj yaratabilecektir. Ancak bu hususların yerel yönetim deneyimi bağlamında tartışmaya açık yanlarının olduğu da belirtilmektedir (Zengin, 2014: 96).

Sadioğlu vd. de, 6360 Kanunun amacının bir yandan il ölçeğinde daha etkin ve verimli hizmet sunumunu gerçekleştirirken, diğer yandan büyükşehir ve ilçe belediyeleri aracılığıyla kentsel ve kırsal ihtiyaçları karşılayabilmek olduğunu belirtmektedirler (Sadioğlu vd., 2015: 82). Bununla birlikte 6360 sayılı Kanun hem amacı ve içeriği hem de uygulanması bakımından üzerinde en fazla tartışılan, olumlu ve olumsuz yönleri üzerinde çok sayıda akademik ve uygulamacının görüş beyan ettiği bir yasal düzenleme olarak Türk yerel yönetim tarihinde yerini almıştır (Bölük ve Ömürgönülşen, 2020).

6360 sayılı Kanun kentsel alan yönetiminde olduğu kadar kırsal alanın yönetiminde de hem büyükşehir hem de ilçe belediyeleri açısından doğrudan ve önemli etkiler yaratmıştır. Bunlardan bazıları; kırsal alanın tüzel kişilik açısından siyasal ve yönetsel temsil gücünü zayıflatması, yerel hizmet sunumunda hizmetin türüne göre kentsel ya da kırsal nüfus aleyhine değişiklik yaratması ve ilçe belediyelerini büyük ölçüde işlevsizleştirmesidir. Özellikle büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasında devredilebilir ve ortak sorumluluğu gerektiren hizmetlerin (sosyal yardım, zabıta hizmetleri, yol yapımı vd.) varlığı nedeniyle uzak mesafelerdeki mahallelere hizmet götürülürken ciddi bir koordinasyona ihtiyaç olduğu aşikardır. Güler'in eleştirel bir bakış açısıyla vurguladığı gibi Kanun, yerel yönetim birimlerinin sayısal fazlalığı nedeni ile ortaya çıkan kaynak israfını önlemeyi, optimal büyüklük için hizmet üretimini, hizmetlerin geniş ölçekte ve tek merkezden üretimini sağlayarak ölçek ekonomileri yaklaşımını hayata geçirmeyi amaçlamıştır (Güler, 2012: 1). Diğer yandan ölçek bazında ve yönetsel bazda etkinlik sağlamak üzere hayata geçirilen yasal değişikliklerin geçmiş demokrasi deneyimini zedelediği

gibi yöre halkının yerel yönetimlerle olan ilişkisine de zarar verdiği tespiti de yapılmıştır (Sadioğlu vd., 2017: 4).

6360 sayılı Kanun Mart 2014 Mahalli İdareler Genel Seçimlerinden itibaren son sekiz yıldır uygulanan ve kırsal mahallelerde yaşayan vatandaşlar tarafından çarpıcı etkileri hissedilen bir düzenleme olma özelliği ile halen politika yapıcıları, yürütücüleri ve bilim insanları tarafından tartışılmakta ve yeni düzenlemelerle kırsal alana uyumlu hale getirilmeye çalışılmaktadır. 6360 sayılı Kanunun etkileri sadece vatandaş düzeyinde olmamış, ilgili kurum ve kuruluşlar da bundan nasiplerini almıştır. Geçmişte il özel idarelerinin yürüttüğü hizmetlerin önemli bir kısmı ilçe belediyesi ve büyükşehir belediye sistemine devredilmiş ve bu kurumları da yeniden yapılanma sürecine sokarak hizmet alanlarının genişlemesine neden olmuştur.

Makaleye konu olan alan araştırması, 2014 yılı itibarı ile köyden ve belde belediyesinden mahalleye dönüşen yerleşim yerlerinde yaşayan halkı ve muhtarları kapsamaktadır. Genelde 6360 sayılı Kanunun getirdiği sistemle ilgili, özelde ise yöre halkının tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile ilgili olarak yaşadıkları sorunları ve talepleri tespit etmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada, 6360 sayılı Kanunun uygulamasının ve yarattığı etkilerin büyükşehir belediyesinin nüfusuna, coğrafyasına ve ekonomik durumuna olduğu kadar, kırsal mahallenin ilçe merkezine uzaklığına, orman mahallesi olup olmamasına, yer aldığı ilçenin gelişmişlik düzeyine ve yöre halkının kırsal alanda (sürekli, mevsimlik veya hafta sonu) yaşama sürekliliğine göre değişip değişmediği de belirlenmeye çalışılmaktadır. Bu kapsamda, kırsal alanda yaşayan vatandaşların tarım ve hayvancılık faaliyetlerini yürütmelerini engelleyen, kısıtlayan, azaltan nedenlere yer verilerek, eski köy-yeni mahallelerin ilçe merkezine uzaklığı, orman mahallesi olma durumu, vatandaşların mahallerde sürekli, mevsimlik ya da hafta sonu yaşama durumlarına ve ilçelerin gelişmişlik düzeylerine göre karşılaştırmalı veriler analiz edilecektir. Nihai olarak, literatür ve alan araştırması bulgularından yola çıkılarak kırsal alanda yaşayan halkın tarım ve hayvancılık faaliyetlerini yapmasını engelleyen hususlar varsa bunların yeniden değerlendirilerek yasal düzenlemenin kırsal alanın özelliklerine uyumlu hale getirilmesine yönelik önerilerde bulunulacaktır. Makale, sürdürülebilir tarımsal üretim ile tarım ve hayvancılık politikaları açısından yerel düzeydeki karar vericilere ve uygulayıcılara yönelik bazı önerilerle sonlandırılacaktır.

1. 6360 Sayılı Kanunun Getirdiği Değişim ve Erken Etkileri

6360 sayılı Kanunun amacı ve içeriğine yönelik olarak yukarıda ifade edilen genel açıklama ve eleştirilerin ötesinde Kanunun özellikle kırsal alandaki yerel örgütlenme ve yerel hizmetler açısından getirdiği değişim ile bu değişimin özellikle belediyelerin tarım ve hayvancılık hizmetleri ile kırsal alanda yaşayan halkın tarım ve hayvancılık faaliyetleri üzerindeki erken etkileri üzerinde durulmalıdır.

Arıkboğa'nın da belirttiği gibi 6360 sayılı Kanun büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında yerel hizmetlerin yürütülmesine yönelik yetki, sorumluluk ve mali kaynakların bölüşümünde büyükşehir belediyesi lehine olmak üzere tek tipçi bir yaklaşım benimsemiştir. Oysaki geniş coğrafi alanlara sahip olan büyükşehirlerde birbirinden oldukça farklı büyüklüklere, nitelik ve kapasitelere sahip ilçeler bulunmaktadır. Ayrıca büyükşehirlerin kırsalında tüzel kişiliği kaldırılan belde belediyeleri ve köylerden dönüşen kırsal mahalleler için özel formüller de düşünülmemiştir. Kırsal mahallelerin yerel ihtiyaçlarının büyükşehir ve ilçe belediyelerince karşılanması öngörülmüştür. Kırsal alanda yer alan mahallelerin tüzel kişiliğinin bulunmaması ve mahalle muhtarının yetkilerinin köy muhtarlarına oranla önemli ölçüde kısıtlı olması belediyeler ile kırsal mahalleler arasında hizmet sunum sürecinde çeşitli işbirliklerinin yapılmasını zorlaştırmaktadır. Tek tipçi yaklaşım ile kentsel ve kırsal nitelikli mahallelerin aynı hukuki statüye sahip olması hizmet sunumunda önemli farklılıklar yaratmaktadır (Arıkboğa, 2018: 2, 18). Ayrıca, her kırsal mahallenin (eski köyün ve beldenin) de kendine özgü durumuna göre (uzaklık, nüfus, gelişme vb.) değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Gözler, 2013: 20). Kırsal mahallelerin hem büyükşehir modeliyle bütünleşmesini devam ettirebileceği hem de bir ölçüde de olsa özgün koşullarını koruyarak varlığını sürdürebileceği yeni ve farklı bir statüye ihtiyaç vardır (Arıkboğa, 2018: 2, 27-29).

Yeni büyükşehir yönetim modelinin kırsal için getirdiği yapının kimi avantaj ve dezavantajları vardır. Yeni model, bir yandan kır-kent bütünleşmesine katkı yapabilirken, yerel kalkınmayı teşvik edebilir ve kırsal mahallelere çeşitli hizmetlerin ulaşmasını kolaylaştırabilir. Diğer yandan bu değişimle birlikte kırsal mahallelerde yaşayanlar, belediye mevzuatı ve onunla ilişkili mevzuatın kapsamı içine girmiştir. Bu durum tarım ve hayvancılık faaliyetleri, meraların kullanılması, imar gibi konularda çeşitli sorunların doğmasına yol açmıştır. Örneğin kırsal mahallede yaşayanlar, yeni veya ek bir

ahır, samanlık, ambar vs. yapmak istediklerinde, mevcut imar mevzuatına tabi olacaklardır. 6360 sayılı Kanunda kırsal mahallenin hukuki bir tanımı yapılmadığı için hayvancılık konusunda da çeşitli sıkıntılar yaşanmaktadır. Ayrıca yeni model, ilçe merkezinden uzakta bulunan kırsal mahalleleri bütünüyle belediyelere bağımlı hale getirmiştir. Örneğin kırsal mahallede yaşayanlar mezarlığa cenazelerini defnedebilmek açısından belediyeye bağımlı haldedirler (Arıkboğa, 2018: 27).

Bu gibi nedenlerle yeni büyükşehir yönetim modelinde kırsal mahallelerle ilgili ilave bazı düzenlemelerin yapılması faydalı olacaktır. Örneğin Arıkboğa, kırsal mahallelere 6360 sayılı Kanun çerçevesinde belediyelerin bugünkü geniş mülki sınırları içinde kalmaya devam ederek bir ölçüde kendi varlıklarını koruyabileceği yeni bir statü verilebileceğini ifade etmektedir. Burada önerilen statü köy gibi bir yerel yönetim statüsü olmayıp, yerel yönetim altı bir statü olacaktır. Mahalle muhtarlığının kırsalda tüzel kişiliğe sahip halidir. Daha açık bir ifadeyle kırsal mahalleye kaynağını yasadan alan bir tüzel kişilik ve mahalle muhtarlıklarına ilave bazı yetkiler verilebilir; bu alanlarda yaşayanlara imar bakımından çeşitli kolaylıklar ve belediyeler ile kırsal mahalle yönetimi arasında kurumsal işbirliği imkanı sağlanabilir. Bu yeni statü, ilçe merkezine belirli bir mesafedeki (Örn. 10 km'den daha uzak) kırsal mahalleler için düşünülebilir. Kırsal mahallenin bu veya benzeri şekilde hukuki olarak tanımlanması, tarım ve hayvancılık, imar, meralar vb. konularda bu mahallere özgü düzenlemeler yapılmasını kolaylaştıracaktır. Yine bu tür bir tüzel kişilik, kırsal mahallelere mal edinebilme, personel istihdam edebilme (bekçi, korucu vs.), küçük bakım-onarım işleri için bütçe oluşturabilme, borç-alacak ilişkisi içine girebilme, özel ve tüzel kişilerle çeşitli işbirlikleri yapabilme gibi imkanlar sağlayabilecektir. Belediye ve mahalle muhtarlığı mevzuatı ve diğer ilgili mevzuatta bu yeni statüye uygun değişiklikler yapılabilir (Arıkboğa, 2018: 27-28).

Kırsal mahallelere tüzel kişilik verilmesinin yanı sıra kırsal mahalle yönetimini güçlendirici ilave bazı düzenlemelerin yapılması da yararlı olacaktır. Arıkboğa, kırsal mahalle yönetimine, köy yönetiminde olan bazı yetkilerin geri verilebileceğini ifade etmektedir. Kırsal mahallelere mezarlık ve cenaze hizmetleri başta olmak üzere çeşitli konularda bazı inisiyatifler tanınabilir. Ayrıca içme suyuyla ilgili bazı yetkiler yetki aktarımı yoluyla kırsal mahallelere verilebilir. Yine yetki aktarımı yoluyla, büyükşehir ve ilçe belediyelerine kırsal mahallelerle çeşitli işbirlikleri yapabilme imkanı sağlanabilir. Örneğin, belediyeler mahalleye götürdükleri bir takım hizmetlerin bu tüzel kişi tarafından sahiplenilmesini ve bakımının yapılmasını isteyebilir, onlara çeşitli hizmetlerde kullanılmak üzere bazı mal, araç ve

gereçler tahsis edebilir ve gerek gördüğü başka konularda onlara yetki aktarabilir (Örn. Gönüllü itfaiyecilik). Yine tarım ve hayvancılık konusunda belediyeler ile kırsal mahalleler söz konusu tüzel kişilik üzerinden çeşitli işbirlikleri yapabilir (Arıkboğa, 2018: 28).

Yukarıda da ifade edildiği üzere 6360 sayılı Kanunun olumlu ve olumsuz etkileri halen politika yapıcılarını, yürütücüleri ve bilim insanları tarafından tartışılmakta ve bazı olumsuz özelliklerine yönelik olarak Kanunda bir takım düzenlemeler yapılma eğilimi görülmektedir. Kırsal mahalle denildiğinde 6360 sayılı Kanunla köy ya da belde belediyesi statüsünden dönüşen, ilçe merkezine uzak yerleşim yerleri akla gelmektedir. 6360 sayılı Kanunla belediyeler sadece kentsel alandan değil kırsal alandan da sorumlu hale gelmiştir. Belediyeler, bu mahallelerin ilçe merkezindeki kentsel nitelikli mahallelerden farkını ifade edebilmek için fiilen bunlara kırsal mahalle adını vermişlerdir. Ancak bu fiili kullanım 16 Ekim 2020 tarih ve 7254 sayılı Kanunla 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'na eklenen bir düzenleme ile hukuki zemin kazanmıştır⁴. Bu düzenleme, köy veya belde belediyesinden mahalleye dönüştürülen yerleşim yerlerine belirli şartları sağlaması ve başvuru yapması koşulu ile “kırsal mahalle” olabilme hakkını getirmiştir. Söz konusu düzenlemenin getirdiği kırsal mahalle olabilme kriterleri arasında; sosyo-ekonomik durum, kent merkezine uzaklık, belediye hizmetlerine erişim, yapılaşma durumu yer almaktadır. Kırsal mahalle olabilme için hem ilçe belediye meclisinin hem de büyükşehir belediye meclisinin olumlu kararı da gerekmektedir. Yine bu düzenlemede kırsal mahalle ve kırsal yerleşik alan ayrımları getirilmiştir. Bu ayrımın ayrıntıları da 15 Nisan 2021 tarih ve 31455 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği’nde⁵ yer almaktadır. Bu Yönetmelik hükümleri, 6360 sayılı Kanun ile mahalleye dönüştürülen köylerde (kırsal mahallelerde) yaşayan vatandaşlar için bazı vergi, harç, katılım payı ve ücretlerde muafiyet veya indirimler bağlamında rahatlatıcı bir düzenleme getirmişse de vatandaşların ekonomik faaliyetlerine ilişkin sorunların çözümünde yeterli olmayacağı yönünde genel bir kanaat mevcuttur.

2004 tarih ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında yerel hizmetlerin bölüşümüne yönelik yetki ve sorumluluklar bakımından dörtlü bir tasnif getirmiştir: i) Büyükşehir

⁴ 5216 sayılı Kanun Ek Madde 3, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf> Ek:RG-16/10/2020-7254/10 md.) (01.12.2022).

⁵ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210415-2.htm> (01.12.2022).

belediyesinin tek başına kullanacağı yetki ve sorumluluklar; ii) büyükşehir belediyesinin uhdesinde olan ancak istenirse devredilebilecek yetki ve sorumluluklar; iii) hem büyükşehir belediyesinin hem de ilçe belediyelerinin yetkili oldukları ortak hizmetler; iv) ilçe belediyelerinin tek başına kullanacağı yetki ve sorumluluklar (Arıkboğa, 2015: 202-219). Görüldüğü üzere bazı hizmetlerin yürütülmesi, yetkisi ve sorumluluğu her iki kademedeki belediyelere de verilmiştir. 6360 sayılı Kanunla birlikte büyükşehir belediyesi hizmet sınırlarının il mülki sınırlarına genişlemesinden dolayı “Büyükşehir ve ilçe belediyeleri tarım ve hayvancılığı desteklemek amacıyla her türlü faaliyet ve hizmette bulunabilirler.” hükmü 5216 sayılı Kanuna⁶ eklenmiştir. Böylece, yeni büyükşehir yönetim modelinde tarım ve hayvancılığı desteklemek her iki kademedeki belediyenin sorumluluğundadır (Zengin, 2014: 13). Bu makalenin temel konusunu oluşturan kırsal kalkınmaya yönelik tarım ve hayvancılığı destekleme hizmet ve faaliyetleri de büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyelerinin ortak sorumluluğuna girmektedir.

Kırsal kalkınmanın en temel ekonomik faaliyetinin tarım olduğu ülkelerde, küçük ölçekli üretim yapanların sorunlarının çözümü için politika üretmek artık yerel yöneticilerin de sorunu haline gelmiştir (WWF, 2014: 32-34). Ancak, yerel yönetimlerin mevzuat, işleyiş ve kaynak açısından bu sorunu çözme kapasite ve yetenekleri sorgulanabilir. Güler de kırsal yerleşmelerin kentsel yerleşmeden coğrafi ve ekonomik açıdan ayrılması sebebiyle belediye mevzuatı çerçevesinde yönetilemeyeceği gibi belediyelerin de hayvancılık sektörünü yönetebilecek yetki ve kapasitesinin olmadığını vurgulamaktadır (Güler, 2012: 4-5).

Türkiye’de son dönemde büyükşehir belediyesi mevzuatında yaşanan değişiminin yerel yöneticiler ve hane halkları üzerindeki etkilerini ölçmeyi amaçlayan Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından yürütülen *Yerel Yönetim Reformu Projesi (LAR III), Final Etki Değerlendirme Raporu’nda*, kırsal alandaki tarım ve hayvancılıkla ilgili konular olumsuz değerlendirmeler arasında yer alırken, belediyelerin söz konusu hizmetlerle ilgili yöntem ve uygulama biçimlerini henüz yerleştiremediği vurgulanmaktadır. Belediyelerin kentsel hizmet sunumuna daha fazla odaklı olmaları nedeniyle tarım ve hayvancılık hizmetlerine yeteri kadar destek veremedikleri, uyum sorunu yaşadıkları ve bu hizmetleri ek bir uğraş alanı olarak gördükleri tespit edilen hususlar arasında yer almaktadır. Raporda, tarım ve hayvancılık hizmetleriyle ilgili yetki ya da görevlendirme tanımlarının geniş ve açık uçlu olması nedeniyle 6360 sayılı Kanunda yeniden

---

⁶ Ek fıkra: 12/11/2012-6360/7 md. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5216.pdf> (30.11.2022).

sınırlama, tanımlama yapılabileceği gibi Kanunun mevcut haliyle esnek kalmasının da belediyeler arasında imkan ve ihtiyaca göre koordinasyon yapabilme imkanı tanıyabileceği görüşlerine yer verilmektedir. Rapor nihai ve en yaygın görüş olarak 30 büyükşehirde uygulanan bu mevcut modelin eksiklikleri ve aksaklıklarının giderilmesinden sonra diğer illere de uygulanabileceği sonucunu paylaşmaktadır (*LAR III, Final Etki Değerlendirme Raporu*, 2020: 6-8-10-65). Rapora yöneltilebilecek en temel eleştiri büyükşehir belediyesi sisteminde zamanla oluşan değişimi toptancı bir şekilde değerlendirilmesi olabilir. 5216 sayılı Kanunla 20-30-50 km yarıçaplı alanlarda “genişletilmiş büyükşehir modeli” ile mahalleye dönüşen köyler, zamanla genişleyen şehirle neredeyse birleşmiş ve ilçe merkezine en yakın mahallelerdir. Burada yaşayanlar için bu değişim çok yerinde olmuştur. Ancak 6360 sayılı Kanun ile 50 km ve daha uzak mesafelerdeki köylerden dönüşen mahallelerde yaşayanlar için sonuçlar çok farklıdır ki bu sonuçlara yaptığımız alan araştırmasında değinilmiştir.

Yerel Yönetimler ve Hizmet Kalitesi Özel İhtisas Komisyonu Raporu'nda da idareler arasında yetki paylaşımının net olarak yapılmadığı ve buna bağlı sorunlar yaşanan alanlar arasında tarım ve hayvancılık hizmetleri ve kırsal kalkınma hizmetlerinin de yer aldığı ifade edilmiştir (Kalkınma Bakanlığı, 2018: 88).

Orman, mera, otlak, yaylak, verimli tarım alanları gibi doğal alanların büyükşehirlerin kırsalında yer alması nedeniyle 6360 sayılı Kanunla köye ait ortak alanların ilçe belediyesine veya farklı kamu kurumlarına devredilmesiyle yöre halkının dışında kullanıma açılmasının, satılmasının, hobi bahçesine dönüştürülmesinin ya da tarım dışı faaliyetlerde kullanılmasının çevresel olarak olumsuz etkiler yaratacağı da belirtilmektedir (Duru, 2015: 28-29).

6360 sayılı Kanun ile kırsal alanda yaşayanların tarım ve hayvancılık faaliyetleri de dahil olmak üzere orman köylülerinin sorunları da artık ilçe ve büyükşehir belediyelerinin görev alanına dahil olmuştur (Duru, 2015: 28). Ankara İlının 6360 sayılı Kanun öncesindeki (şu an da bu mahalleler, orman mahallesidirler) toplam köy sayısının %54,7'sinin orman (orman içi ve orman bitişiği) mahallesi olduğu göz önüne alınırsa yaşanan değişimleri hem orman mahalleleri hem de diğer kırsal mahalleler açısından birlikte değerlendirmek gerekmektedir. 5216 sayılı Kanun ile yapılan düzenlemelerde orman köyleri ayrı düzenlenmiş, orman köy tüzel kişiliği kabul edilerek, imar açısından da

büyükşehir belediye mücavir alanında sayılmıştır (Muratoğlu, 2015: 77). Ancak 6360 sayılı Kanunda orman mahallesi ile ilgili hiçbir düzenleme yapılmamış, diğer mahallelerle aynı konumda tutulmuştur.

Orman mahallelerinde yaşayanlar sosyo-ekonomik olarak yerinde kalkındırmak, yaşam kalitelerini iyileştirmek, refah seviyelerini yükseltmek, ormanlara muhtemel baskıyı azaltmak ve şehir merkezine göçü engellemek amacıyla üretilen politikaların daha sağlıklı belirlenebilmesi için 6831 sayılı Orman Kanunu'nun⁷ vatandaşlara vermiş olduğu haklar ve yükümlülükler çerçevesinde köylerin ormanla ilişkileri düzenlenmektedir. Bu bağlamda Orman ve Köy İlişkileri Dairesi Başkanlığı'nın (ORKÖY) kredi ve hibe destekleri ferdi ya da tarımsal kalkınma kooperatifleri kredi desteği⁸ şeklinde verilmektedir. ORKÖY'ün bu mahalleri desteklemesinde 6360 sayılı Kanundan kaynaklanan bir hukuki değişiklik olmamıştır⁹.

6360 sayılı Kanunla büyükşehir belediyelerine tarım ve hayvancılık ile ilgili verilen görev ve tanınan yetkiler konusundaki tartışma devam etmekle birlikte büyükşehir belediyelerinin kırsal alanda vatandaşlara sebze fidesi, fidan, küçükbaş hayvan, vb. dağıtırken, kırsal kesimin ürettiği ürünlerin satışını arttırmak için bir takım kooperatiflerin kurulmasını da desteklemektedir (Eken ve Ömürgönülşen, 2022).

Ülkemizde Cumhuriyet Dönemi öncesine de dayanan, tarımsal kalkınmayı amaçlayan ve demokratik örgütlenmenin yereldeki en önemli unsurlarından olan kooperatifçilik deneyimi, geçmişten bugüne bir takım iyi uygulama örneklerine sahip olsa da ne yazık ki kırsal kalkınmaya önemli bir katkısı olamamıştır. Bunun nedenleri arasında; üyelerle birlikte başarılı profesyonel bir kooperatif yönetiminin olmaması, genç ve eğitimli çiftçilerin geliştirilememesi, kooperatif kurma süreçlerinin kolaylığı, işleyiş sürecindeki sorunlar, finansal problemler ve denetim gibi sebepler vardır. Bu sebeplerle mevcut kooperatif deneyimlerinin birçoğu başarılı olamamış ve vatandaşların

⁷ <https://www.lexpera.com.tr/mevzuat/kanunlar/orman-kanunu-6831> (10.10.2022)

⁸ Bu destekler; dış cephe mantolama, kat kalorifer sistemi, güneş enerjisinden su ısıtma, dam örtülüğü, plastik sera, küçük ve büyükbaş hayvancılık (süt ve besi koyuncululuğu, sığırcılığı), seracılık meyvecilik, bağcılık, fenni arıcılık, kültür mantarcılığı, tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği (sumak), ev hanımlarına mikro kredi, traktör, tambur, motorlu testere vb. Projeler, iş makinaları, süt toplama tesisi, mandıra tesisi, zeytin salamura işleme tesisi, soğuk hava deposu tesisi, kereste tesisi, kekik defne işleme tesisi desteğidir

⁹ "Orman köyü veya orman köylüsüne tanınan hak, sorumluluk ve imtiyazlardan istifade eden kasaba iken; 12.11.2012 tarih ve 6360 sayılı Kanun ile 20.02.2014 tarihli 6525 Sayılı Kanun kapsamında mahalleye dönüşen yerler, büyükşehir belediyesi kapsamında olmayan yerlerdeki köy ve kasabalarla aynı hak, sorumluluk ve imtiyazlardan faydalanmaya devam ederler." (6831 Sayılı Kanun Ek Madde 17/ Ek: 19.04.2018-7139/17.Md.).

kooperatiflere güvenini ve katılma isteğini azaltmıştır. Durum böyle olsa da ekonomik ve çevresel sürdürülebilirlik açısından ilçe belediyelerinin koordinasyonunda, valilik, büyükşehir belediyeleri, tarım müdürlüğü gibi paydaşlarla birlikte kooperatif girişimciliği desteklenmelidir (Sadioğlu vd., 2019: 641)

2. Alan Araştırmasının Yöntemi

Bu makalede, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Kamu Yönetimi Programı Doktora tez çalışması kapsamında Temmuz 2022 tarihinde Ankara İli genelinde yürütülen “Yeni Büyükşehir Yönetim Modelinde İlçe Belediyelerinin Hizmet Sunumlarına İlişkin Vatandaş Memnuniyet Düzeyini Ölçmeye Yönelik Bir Araştırma: Ankara Örneği” konulu alan araştırmasının, tarım ve hayvancılık faaliyetlerine ilişkin bazı temel bulgularına yer verilmiştir. Alan Araştırması Ankara İlinin 9 ilçesinde (Akyurt, Kazan, Polatlı, Ayaş, Çubuk, Nallıhan, Kalecik, Çamlıdere, Bala) 380 kişi ile yüz yüze anket yapılarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca her bir ilçeden en az iki muhtar olmak üzere toplam 19 muhtarla yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılarak yüz yüze derinlemesine görüşmeler yapılmıştır.

Örneklem sayısı, %5 Tip-1 hata ve %80 güç ile 3 grupta beklenen memnuniyet oranlarının %40, 50 ve 60 olması durumunda gereken kişi sayısı en az 363 olarak hesaplanmıştır (Effect size: 0,163299). İlçeler, 2012 yılı öncesinde kırsal alana sahip olanlar arasından; ilçe nüfusu, kırsal alan nüfusu, ilçelerin alanı (km²), ilçelerde km² ye düşen nüfus, Ankara şehir merkezine uzaklık (km), 2022 yılı sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması¹⁰ skoruna göre 3 gruba ayrılmış ve bu 3 gruptan benzer ilçeler içinden rastgele 9 tanesi seçilmiştir. Örneklem esas alınan ilçelerin kırsal alan nüfusu, 6360 sayılı Kanun çıkmadan önce yapılan 2009 yılı Mahalli İdareler Genel Seçimleri’ndeki köy ve belde seçmen sayılarının, genel seçmen sayısı içindeki yüzde oranları dikkate alınarak hesaplanmıştır.

İlçeler;

✓ Merkeze yakın, gelişmişlik kademesi 2 olanlar, km²’ye düşen nüfusu fazla olanlar ve kırsal alanı düşük olanlar birinci gruba,

---

¹⁰ T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü (2022) <https://www.sanayi.gov.tr/assets/pdf/birimler/2022-ilce-sege.pdf> (07.01.2023) .

✓ Merkeze orta yakınlıkta, gelişmişlik kademesi 3 olanlar, km²'ye düşen nüfusu orta olanlar ve kırsal alanı orta büyüklükte olanlar ikinci gruba,

✓ Merkeze en uzak, gelişmişlik kademesi 4 ve 5 olanlar, km²'ye düşen nüfusu en az olanlar ve kırsal alanı en fazla olanlar üçüncü gruba dahil edilmiştir (Bkz. Tablo 1).

SN	Seçilen İlçeler	2020 Nüfusu	İl Nüfusu içindeki Payı (%)*	2009 Mahalli İdareler Genel Seçimleri Seçmen Sayısına ¹¹ Göre Köy ve Belde Payı (%)	İlçelerin		Ankara Şehir Merkezine Mesafesi (Km)	2022 Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik (SEGE)		2020 Kırsal Alan Nüfusu Tahmini	Örnekleme Oranı (0,0036) (Planlanan Sayı)	Gerçekleşen Sayılar	Grup
					Alanı (Km ²)	Km ² 'ye Düşen Nüfus		Sıralama Skoru	Kademesi				
1	Akyurt	37.456	0,66	3,0	369	102	29	0,705	2	1135	4	10	Birinci Grup
2	Kazan	12.941	0,23	6,2	547	24	34	1,538	2	802	3	12	
3	Polatlı	126.623	2,24	22,0	3.618	35	72	0,581	2	27857	99	88	
4	Ayaş	13.686	0,24	30,9	1.041	13	46	0,032	3	4229	15	37	İkinci Grup
5	Çubuk	91.142	1,61	8,4	1.198	76	37	0,298	3	7656	28	46	
6	Nallıhan	27.434	0,48	60,9	2.079	13	132	-0,102	3	16707	60	52	Üçüncü Grup
7	Kalecik	56.736	1,00	39,4	1.110	51	51	-0,359	4	22070	81	62	
8	Çamlıdere	8.883	0,16	56,7	782	11	70	-0,526	5	5037	18	30	
9	Bala	25.780	0,46	59,0	1851	14	48	-0,611	5	15210	55	43	
Toplam		400.681								100.703	363	380	

Tablo 1: Örnekleme Seçilen İlçelere Ait Değişken Verileri ile Planlanan ve Gerçekleşen Sayılar

¹¹<https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2009MahalliIdareler/SecmenSayilari/Belde.htm>
<https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2009MahalliIdareler/SecmenSayilari/Ilce.htm>
<https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2009MahalliIdareler/SecmenSayilari/Koy.htm>
(01.10.2022).

Ayrıca eski köy-yeni mahalleler üç farklı değişkene göre seçilmiştir (Değişken-1: Bağlı olduğu ilçe merkezine uzaklık, Değişken-2: Eskiden belde belediyesi veya köy statüsünde olma, Değişken-3: Orman mahallesi veya mahalle olma)¹² (Bkz. Tablo 2). İlçelerde uygulanması planlanan anket sayısı da her birime oldukça eşit (her mahalleye ortalama 10 anket olacak şekilde) dağıtılmıştır.

Açıklama	Orman Köyü Sayısı (Orman İçi ve Bitişik)	Diğer Köy Sayısı	Toplam Köy Sayısı (Orman Köyü+Diğer Köy)	Belde Belediyesi Sayısı	Toplam
Ankara	397	287	684	42*	726
Köylerin % Dağılımı	54,7	39,5	94,2	5,8	100
Örneklem Sayıları	199	143	342	21	363
Alanda Gerçekleşen Sayılar	206	137	344	37	380
Alan Gerçekleşme Oranı (%)	54,2	36,1	90,3	9,7	100

Tablo 2: Ankara İlinin 6360 Sayılı Kanun Öncesi Yerleşim Yerlerinin Evren, Örneklem Dağılımı ve Alanda Gerçekleşme Oranları

Kaynak 1: <https://www.tkd.gov.tr> > File > OrmanKoyleri Orman Köyleri Listesi – TKDK (03.10.2022)

Kaynak 2: (Adıgüzel, 2012:161)

*Tablo 2’de yer alan toplam belde belediyesi sayısı

<https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2009MahalliIdareler/SecmenSayilari/Belde.htm> linkinde 40 olarak geçmekte ise de Tablo-2’nin erişildiği kaynaktan (Adıgüzel, 2012:161) 42 olduğu görülmektedir. Araştırmanın genel örneklem dağılımına etkisi önemsenmeyecek düzeyde az olması nedeni ile ikinci kaynaktan yer aldığı gibi kullanılmıştır.

Alan araştırması sonucunda, gerçekleşen görüşmeler ilçelerin grup büyüklüklerine, mahalle statü dağılımlarına, Ankara il geneli yaş ve cinsiyet oranlarına uyumlu olarak gerçekleştirilmiştir. Toplam 32 yerleşim yerinde (3 belde belediyesinde-Çayırhan, Oltan, Afşar- ve 29 mahallede) 380 anket ve

¹² Dördüncü bir değişken olarak mahallelerin “kırsal mahalle olup-olmaması” değişkeni belirlenmişse de alan araştırmasının pilot çalışmasında soru sağlıklı çalışmadığı için çıkarılmıştır. Henüz muhtarların hukuki olarak “kırsal mahalle” olma süreci hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı, başvuru süreçlerini başlatanlar olsa da sürecin sonuçlanmadığı ya da henüz başvuru yapmayan muhtarların da olduğu görülmüştür. Ayrıca yerel halk da bu konuda yeterli bilgi sahibi değildir.

19 mülakat yapılmıştır. Nicel veriler istatistiki bir paket programı aracılığıyla analiz edilmiş, nitel verilere ise içerik analizine tabi tutulmuştur.

3. Analiz ve Bulguların Tartışılması

Yürütülen alan araştırması sonucunda elde edilen nicel ve nitel veriler ile bunların analizinden elde edilen sonuçlar “Nicel Veri Analiz Sonuçları” ve “Nitel Veri Analiz Sonuçları” olmak üzere iki ayrı başlık altında aşağıda sunulmuştur.

3.1. Nicel Veri Analiz Sonuçları

Nicel verilerin analizinden elde edilen sonuçlar (frekans ve çapraz tablolar halinde) şu şekilde sunulabilir:

Yıl Aralıkları	Sayı	%
1-15 yıl	46	12,1
6-10 yıl	16	4,2
11-15 yıl	6	1,6
16-25 yıl	24	6,3
25+ yıl	58	15,3
Doğduğumdan beri	230	60,5
Toplam	380	100,0

Tablo 3: Kaç yıldır burada yaşıyorsunuz?

Tablo 3'e göre alan araştırmasına katılanların %60,5'inin doğduğundan itibaren bu yerleşim yerlerinde yaşadığı görülmektedir. %15,3'ünün de 25 yıldan daha fazla süredir bu yerleşim yerlerinde yaşadığı görülürken, bu grubun neredeyse tamamını evlilik nedeniyle gelen kadınlar oluşturmaktadır. Dolayısıyla katılımcıların %75,8'i geleneksel bağlarla bu yerleşim yerlerine bağlıdır. 1-15 yıldır burada yaşayanlar ise %12,1 oranıyla son yıllarda hafta sonu ve mevsimlik yaşamak için kent merkezinden kırsala gelenlerdeki artışı göstermesi bakımından anlamlıdır.

Durumlar	Sayı	%
Sürekli burada yaşıyorum	259	68,2
Mevsimlik geliyorum	104	27,4
Hafta sonları geliyorum	17	4,5
Toplam	380	100,0

Tablo 4: Sürekli burada mı yaşıyorsunuz?

Tablo 4'e göre alan araştırmasına katılanların %68,2'sinin sürekli olarak bu yerleşim yerlerinde yaşadığı, %27,4'ünün mevsimlik olarak ve %4,5'inin ise sadece hafta sonları gelip yaşadığı görülmektedir. Katılımcıların neredeyse 1/3'nün geçici olarak bu yerleşim yerlerinde yaşaması Tablo 3'deki verilerle de uyumlu olup, kırsalda yaşam biçiminin değiştiğine işaret etmektedir.

Durumlar	Sayı	%
Fikrim Yok	13	3,4
Kesinlikle memnun değilim	52	13,7
Memnun değilim	148	38,9
Ne memnunum ne değilim	68	17,9
Memnunum	92	24,2
Kesinlikle memnunum	7	1,8
Toplam	380	100,0

Tablo 5: Yaşadığınız yerleşim yerinin mahalleye dönüşmesinden memnun musunuz?

Tablo 5'e göre alan araştırmasına katılanların %38,9'u yaşadıkları yerleşim yerinin mahalleye dönüşmesinden memnun olmadığını belirtirken, kesinlikle memnun olmayanların oranı ise %13,7'dir. Toplamda memnun olmayanların oranı %52,6'dır. Katılımcıların yarısından fazlası bu değişiklikten memnun değilken toplamda memnun (memnun ve kesinlikle memnun) olanların oranı ise %26'dır. "Ne memnunum ne değilim" diyenler (%17,9) ise gelecekte hizmetlerin daha iyi ve yeterli olabileceği beklentisi ile kararsızlık içindedirler.

Durumlar	Sayı	%
Evet	222	60,2
Hayır	122	33,1
Fikrim yok	25	6,8
Toplam	369	100,0

Tablo 6: Yaşadığınız yerin eski statüsünde kalmasını ister miydiniz?

Tablo 6'ya göre alan araştırmasına katılanlardan “yaşadığınız yerin eski statüsünde kalmasını ister miydiniz” sorusuna “evet” yanıtını verenlerin oranının %60 ile açık ara önde olduğu görülmektedir. Eski statü talebi, yani köy ve belde belediyesi olarak kalma isteği çok açık bir biçimde görülmektedir. Ancak %33,1 oranıyla “hayır” diyenler de azımsanmayacak büyüklüktedir. Gelecek yıllarda hizmet sunumunda belirgin iyileşmeler sağlanacak olursa bu oranın artması beklenebilir.

Durumlar	Sayı	%
Sorunlar azaldı	87	24,4
Sorunlar arttı	169	47,3
Sorunlar aynen devam ediyor	101	28,3
Toplam	357	100,0

Tablo 7: Mahalleye dönüşüm ile birlikte size göre sorunlar nasıl değişim gösterdi?

Tablo 7'ye göre alan araştırmasına katılanlara, yaşadıkları yerleşim yerinin mahalleye dönüşümü ile sorunların nasıl değişim gösterdiği sorulduğunda, “sorunlar arttı” ve “sorunlar aynen devam ediyor” diyenlerin toplam oranının %75,6 ile oldukça yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Yani kırsal alanda yaşayanlar için mevcut sorunlar çözülmediği gibi bunlara yeni sorunların eklendiği verilen yanıtlardan anlaşılmaktadır.

Durumlar	Sayı	%
Fikrim yok	48	12,6
Kesinlikle katılmıyorum	45	11,8
Katılmıyorum	147	38,7
Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	30	7,9
Katılıyorum	95	25,0
Kesinlikle katılıyorum	15	3,9
Toplam	380	100,0

Tablo 8: Hizmetlerin merkezileşmesi kent-kır dengesizliğini azaltmıştır.

6360 sayılı Kanunun amaçlarından biri olan kent ve kır dengesizliğinin azaltılması hususu, Kanunun uygulanmaya başlamasından itibaren geçen sekiz yılın sonunda katılımcılara sorulmuş ve onların %50,5'i hizmetlerin merkezileşmesinin kent-kır dengesizliğini azaltmadığını ifade etmiştir. Hizmetlerin merkezileşmesinin kent-kır dengesizliğini azalttığını düşünenlerin oranı ise %28,9 düzeyinde kalmıştır (Bkz. Tablo 8).

Durumlar	Sayı	%
Fikrim yok	45	11,9
Kesinlikle katılmıyorum	6	1,6
Katılmıyorum	40	10,6
Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	25	6,6
Katılıyorum	199	52,8
Kesinlikle katılıyorum	62	16,4
Toplam	377	100,0

Tablo 9: Ahır ve ağıl işlerimizi yapmamız zorlaşmıştır.

Tablo 9’a göre, mahalleye dönüşüm ile birlikte “ahır ve ağıl işlerimizi yapmamız zorlaşmıştır” ifadesine katılanların toplam oranı %69,2’dir. Bu oran göstermektedir ki katılımcıların neredeyse %70’i hayvancılığa bağlı işlerini yapmakta zorlanmaktadır. Bu zorlukların en başında hayvanları otlatacak mera, otlak, yaylak gibi yerlere erişimlerinin yasaklanması, hayvanların doğal alanlara yayılım yerine ahırlarda tutularak beslenmesi ve buna bağlı olarak yem ve sulama maliyetlerinin yüksek olması gelmektedir.

Durumlar	Sayı	%
Fikrim yok	42	11,1
Kesinlikle katılmıyorum	15	4,0
Katılmıyorum	53	14,0
Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	27	7,1
Katılıyorum	194	51,2
Kesinlikle katılıyorum	48	12,7
Toplam	379	100,0

Tablo 10: Tarla, çayır, bağ-bahçe işlerimizi yapmamız zorlaşmıştır.

Tablo 10’a göre, mahalleye dönüşüm ile birlikte “tarla, çayır, bağ-bahçe işlerimizi yapmamız zorlaşmıştır” ifadesine katılanların toplam oranı %68,9’dur. Bu oran, Tablo 9’daki ahır ve ağıl işlerine ilişkin verilerle de uyum içerisindedir. Buradaki en önemli zorluklar sulama, gübre, tohum vb. maliyetlerinin yükselmesi, tarımsal alanların imara açılması ve hobi bahçelerine dönüştürülmesi gibi hususlardır.

Durumlar	Sayı	%
Doğru karardır	49	12,9
Yanlış karardır	255	67,1
Fikrim yok	76	20
Toplam	380	100,0

Tablo 11: Kanun kapsamında, köyünüze ait mera/yaylak/otlak gibi hayvancılıkla ilgili araziler belediye mülkiyetine geçti, bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Katılımcılara “Kanun kapsamında, köyünüze ait mera/yaylak/otlak gibi hayvancılıkla ilgili araziler belediye mülkiyetine geçti, bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusu sorulduğunda, bu kararın yanlış olduğunu söyleyenlerin oranı %67,1 gibi oldukça yüksek bir düzeye ulaşmaktadır (Bkz. Tablo 11). Belediye mülkiyetine geçen arazilerin belediye tarafından satışa/kiraya çıkarılması, hobi bahçesine dönüştürülerek tarım dışı faaliyetlerde kullanılması katılımcıları rahatsız etmektedir. Bu durum aynı zamanda dışa göçü teşvik ederek kırsalda yabancılaşmaya yol açmaktadır.

			Yaşadığınız yerin eski statüsünde kalmasını ister miydiniz?			Toplam
			Evet	Hayır	Fikrim yok	
Cinsiyet	Kadın	Sayı	68	68	11	147
		%	30,6%	55,7%	44,0%	39,8%
	Erkek	Sayı	154	54	14	222
		%	69,4%	44,3%	56,0%	60,2%
Toplam		Sayı	222	122	25	369
		%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tablo 12: Yaşadığınız yerin eski statüsünde kalmasını ister miydiniz?

Tablo 6’da sorulan “yaşadığınız yerin eski statüsünde kalmasını ister miydiniz?” sorusu bu kez farklı cinsiyetler açısından ele alındığında, soruya “evet” cevabı verenler arasında önemli bir fark olduğu görülmektedir. Kadınların %30,6’sı “evet” derken, erkeklerin %69,4’ü “evet” cevabını vermektedir. Bu oransal farklılık yerel hizmetlerin kadınların yaşamı ile doğrudan ilgili olduğuna ve aynı zamanda kadınların da hayatlarını değiştirecek ve hatta kolaylaştıracak yasal-yönetimsel değişiklik ve dönüşümlere daha açık olduğuna işaret etmektedir.

			Tarımsal alanlarınızın bugün/gelecekte imara açılmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?			Toplam	
			Olumlu değerlendiriyorum	Olumsuz değerlendiriyorum	Fikrim yok		
Sürekli burada mı yaşıyorsunuz?	Sürekli burada yaşıyorum	Sayı	56	151	52	259	
		%	21,6%	58,3%	20,1%	100,0%	
	Mevsimlik geliyorum	Sayı	19	62	23	104	
		%	18,3%	59,6%	21,2%	100,0%	
	Hafta sonları geliyorum	Sayı	2	14	1	17	
		%	11,8%	82,4%	5,9%	100,0%	
Toplam			Sayı	77	227	76	380
			%	20,3%	59,7%	19,7%	100,0%

Tablo 13: Tarımsal alanlarınızın bugün/gelecekte imara açılmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Tablo 13'e göre, "tarımsal alanlarınızın bugün/gelecekte imara açılmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?" sorusu büyük oranda olumsuz değerlendirilmekle birlikte, "sürekli burada yaşıyorum" diyenlerden, "olumlu değerlendiriyorum" diye yanıt verenlerin oranı %21,6 ile en yüksektir. Mevsimlik gelenler %18,3, hafta sonu gelenler %11,8 oranında olumlu değerlendirmektedir. Yerleşim yerlerine sonradan gelenlerin, yerleşim yerinin eski yapısı ile kalmasını düşük oranlarla da olsa daha çok istediği görülmektedir. Tarımsal alanların imara açılmasını üç grubun da yarısından fazlası olumsuz değerlendirmektedir.

			Yaşadığımız yerin eski statüsünde kalmasını ister miydiniz?			Toplam
			Evet	Hayır	Fikrim yok	
İlçe Gelişmişlik Grubu	2. Gelişmişlik Seviyesi (1. Grup)	Sayı	79	53	10	142
		%	55,6%	37,3%	7,0%	100,0%
	3. Gelişmişlik Seviyesi (2. Grup)	Sayı	96	48	12	156
		%	61,5%	30,8%	7,7%	100,0%
	4.-5. Gelişmişlik Seviyesi (3. Grup)	Sayı	47	21	3	71
		%	66,2%	29,6%	4,2%	100,0%
Toplam		Sayı	222	122	25	369
		%	60,2%	33,1%	6,8%	100,0%

Tablo 14: Yaşadığımız yerin eski statüsünde kalmasını ister miydiniz?

Tablo-14'e göre ilçelerin gelişmişlik seviyesinin azalması ile birlikte katılımcılar tarafından yaşanan yerin eski statüsünde kalması talebi artmaktadır (4. ve 5.seviye için 66,2). İlçe gelişmişlik seviyesinin en yüksek olduğu yerleşim yerlerinde bu oran en düşüktür (%55,6). Yani gelişmiş olan yerleşim yerlerinde yaşayan katılımcıların eski statü talebi daha düşüktür.

			Yaşadığımız yerin eski statüsünde kalmasını ister miydiniz?			Toplam	
			Evet	Hayır	Fikrim yok		
Mahalleniz daha önceki statüsü?	Köy	Sayı	72	54	7	133	
		%	54,1%	40,6%	5,3%	100,0%	
	Orman içi köy	Sayı	23	11	4	38	
		%	60,5%	28,9%	10,5%	100,0%	
	Orman bitişi köy	Sayı	98	51	13	162	
		%	60,5%	31,5%	8,0%	100,0%	
	Belde belediyesi	Sayı	29	6	1	36	
		%	80,6%	16,7%	2,8%	100,0%	
	Toplam		Sayı	222	122	25	369
			%	60,2%	33,1%	6,8%	100,0%

Tablo 15: Yaşadığımız yerin eski statüsünde kalmasını ister miydiniz?

Tablo 15’te “yaşadığınız yerin eski statüsünde kalmasını ister miydiniz?” sorusunda verilen yanıtlara bakıldığında, daha önce köyde (köy, orman içi köy, orman bitişiği köyde) yaşayanların yarısından fazlasının (sırasıyla %54.1. %60.5 ve %60.5) bu soruya olumlu yanıt verdikleri görülmekte olup, daha önce belde belediyesinde yaşayanların ise en yüksek oranda (%80.6) eski statüde kalınmasını talep ettikleri anlaşılmaktadır. Burada belde belediyelerindeki dönüşümün etkisi açıkça görülmektedir. Belde belediyesi, kendine bağlı mahalleler dahil tek bir mahalleye indirgenmiş ve bu yeni yerleşim yerinin tek bir muhtar ile yönetilmesi modeline geçilmiştir. Ankara’da buna en iyi örnek yaklaşık 12 bin nüfuslu Çayırhan Mahallesi’dir. Çayırhan Muhtarıyla yapılan mülakatta da mevcut mahalle muhtarlığı sistemi kapsamındaki görev ve yetkiler çerçevesinde tek bir muhtarın tüm mahallenin (yani eski beldenin) muhtarlık işlerine bile yetişmesinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir.

			Yaşadığınız yerin eski statüsünde kalmasını ister miydiniz?			Toplam
			Evet	Hayır	Fikrim yok	
Mahallenizin bağlı olduğunuz ilçeye uzaklığı (km)	1-5 km	Sayı	31	28	2	61
		%	50,8%	45,9%	3,3%	100,0%
	6-10 km	Sayı	47	33	5	85
		%	55,3%	38,8%	5,9%	100,0%
	11-20 km	Sayı	68	33	7	108
		%	63,0%	30,6%	6,5%	100,0%
	21-30 km	Sayı	33	10	2	45
		%	73,3%	22,2%	4,4%	100,0%
	31-40 km	Sayı	32	9	7	48
		%	66,7%	18,8%	14,6%	100,0%
	41-50 km	Sayı	8	9	2	19
		%	42,1%	47,4%	10,5%	100,0%
	51-60+ km	Sayı	3	0	0	3
		%	100,0%	0,0%	0,0%	100,0%
Toplam		Sayı	222	122	25	369
		%	60,2%	33,1%	6,8%	100,0%

Tablo 16: Yaşadığınız yerin eski statüsünde kalmasını ister miydiniz?

Tablo 16’ya göre mahallelerin bağlı oldukları ilçe merkezine olan uzaklıkları arttıkça “yaşadığınız yerin eski statüsünde kalmasını ister miydiniz?” sorusuna “evet” yanıtı verenlerin oranı genelde artmaktadır. İlçe

merkezine uzaklık arttıkça yeni durumla ilgili yeterli bilgi sahibi olmamaya bağlı olarak “fikrim yok” yanıtı da daha yüksek oranlarda seyretmektedir. İlçe merkezine uzak yerleşim yerlerinde yaşayanların eski statü talebi yakın yerleşim yerlerinde yaşayanlara oranla (tek istisnası ilçe merkezine uzaklığı 41-50 km. arası olan mahallelerde yaşayanlar olmak üzere) daha fazladır.

			Mahalleye dönüşüm ile birlikte, size göre sorunlar nasıl değişim gösterdi?			Toplam
			Sorunlar azaldı	Sorunlar arttı	Sorunlar aynen devam ediyor.	
Mahallenizin bağlı olduğunuz ilçeye uzaklığı (km):	1-5 km	Sayı	15	25	20	60
		%	25,0%	41,7%	33,3%	100,0%
	6-10 km	Sayı	25	30	26	81
		%	30,9%	37,0%	32,1%	100,0%
	11-20 km	Sayı	18	59	28	105
		%	17,1%	56,2%	26,7%	100,0%
	21-30 km	Sayı	7	24	11	42
		%	16,7%	57,1%	26,2%	100,0%
	31-40 km	Sayı	13	26	8	47
		%	27,7%	55,3%	17,0%	100,0%
	41-50 km	Sayı	9	3	7	19
		%	47,4%	15,8%	36,8%	100,0%
	51-60+ km	Sayı	0	2	1	3
		%	0,0%	66,7%	33,3%	100,0%
Toplam		Sayı	87	169	101	357
		%	24,4%	47,3%	28,3%	100,0%

Tablo 17: Mahalleye dönüşüm ile birlikte, size göre sorunlar nasıl değişim gösterdi?

Tablo 17’de görüldüğü üzere yerleşim yerlerinin ilçe merkezine uzaklıkları ile mahalleye dönüşüm ile birlikte yaşanan sorunların artış ilişkisine bakıldığında, ilçe merkezine uzaklık arttıkça sorunların da önemli ölçüde arttığı görülmektedir. Bunun tek önemli istisnası Tablo 16’da olduğu gibi ilçe merkezine uzaklığı 41-50 km. arası olan mahallelerde yaşayanların verdikleri yanıtlardır. Ancak yine de, “sorunlar arttı” ve “sorunlar aynen devam ediyor” diyenlerin toplamına bakıldığında katılımcıların büyük

çoğunluğu sorunların zaten var olduğunu ve dönüşümden sonra daha da arttığını ifade etmektedirler.

3.2. Nitel Veri Analiz Sonuçları

Nitel veriler beş ayrı başlıkta analiz edilmiştir. Bu başlıklar; yetki karmaşası ve hizmette kayırmacılık, su kullanımı, tarımsal faaliyetler, hayvancılık faaliyetleri, içe ve dışa göçün etkileridir.

3.2.1. Yetki Karmaşası ve Hizmette Kayırmacılık

Yürütülen alan araştırması sonucunda elde edilen bazı nitel bulgular yöre halkının yerel hizmetlerin gerçek sorumlusunun kim olduğu hakkında kafa karışıklığı yaşadığını göstermektedir. Katılımcılar hangi hizmetin hangi kurumdan gelmesi gerektiğini tam olarak bilemedikleri için yöre halkının bazı yanlış değerlendirmelerde bulduklarını ifade etmektedirler. Köy tüzel kişiliğinin kaldırılmasıyla birlikte geçmişte il özel idaresi bütçesi, köy bütçesi, imece ve dayanışma ile yürütülen hizmetlerin tümü katılımcılar tarafından büyükşehir ve ilçe belediyelerinden beklenir hale gelmiştir. Katılımcılar, yerel hizmetlerin sunulması noktasında eskiden tek bir muhataplarının olduğunu; onun da köy muhtarı olduğunu söylemektedirler. 6360 sayılı Kanunla mahalle muhtarına dönüşen köy muhtarının salma, köy sakinlerine su aboneliği, BAĞKUR kaydı ve bankalardan çekilecek tarımsal kredi başvurusu gibi konularındaki tüm yetkileri elinden alınmış ve köy muhtarı yetkisz bir mahalle “irtibat kişisi” konumuna düşürülmüştür. Tekdüze bir yaklaşım ile sadece köylerin değil belde belediyelerinin de tüzel kişiliğinin kaldırılmasıyla belde belediyeleri tek bir mahalle muhtarlığına indirgenmiş ve buralarda da benzer sorunlarla karşı karşıya kalınmıştır. Katılımcılar, büyükşehir ve ilçe belediyesi arasında da özellikle ortak yetki alanlarında bir tür yetki karmaşası olduğunu ifade etmektedirler. Bu tür yetki çatışmalarının farklı siyasi parti aidiyetiyle de ilişkili olduğunu düşünenler azımsanmayacak düzeydedir.

Katılımcıların üzerinde önemle durduğu bir başka husus ise hizmette kayırmacılıktır. Genel olarak kırsal mahallelerde yaşayan katılımcılar, ilçe belediyelerinden gelen hizmetlerin çok yavaş ve yetersiz olduğu kanaatinindedir. İlçe belediyelerinin ağırlıklı olarak ilçe merkezindeki kentsel mahallelere odaklanması nedeniyle ilçe merkezinde yaşayanlarla eşit mali yükümlülükleri olmalarına rağmen eşit hizmet alamadıklarını ifade etmektedirler.

Katılımcılar ilçe belediye başkanlarının mahalleleri ziyaret ederek ihtiyaç tespiti yapması, mahallelinin görüşlerini alması ve buna göre bir hizmet

planlaması yapması gerektiğini önemle vurgulanmaktadır. İlçe belediyelerinin bütçe yetersizliği olduğu katılımcılar tarafından da kabul edilmiş önemli bir sorundur. Ayrıca katılımcılar seçilmiş yöneticilerin (Örn. belediye başkanlarının) atanmış yöneticilere (Örn. vali ve kaymakamlara) göre hizmet sunumunda daha fazla yanlı davrandığını belirtmektedirler. Hizmet sunumunun oy verme davranışından da etkilendiği belirtilen temel hususlar arasındadır.

3.2.2. Su Kullanımı

Yürütülen alan araştırması sonucunda su kullanımı ile ilgili olarak elde edilen nitel bulgular olumlu ve olumsuz değerlendirmeler şeklinde iki ayrı başlık altında ele alınabilir.

3.2.2.1. Olumsuz Değerlendirmeler

Yöre halkı su hizmetinin Ankara Büyükşehir Belediyesine geçerek, Ankara Su ve Kanalizasyon İdaresi'ne (ASKİ'ye) bağlanmasını henüz tam olarak kabullenmiş değildir.

İçme suyu abonelik ücreti, içme suyu kullanım ücreti, içme suyunun temizliği, her hanede kesintisiz akması ve yeterliği katılımcılar açısından üzerinde önemle durulan hususlardandır. Eski köy-yeni mahallelerde köy çeşmelerinin şebekeye bağlanması sonucunda daha önce hayvanların ve evlerin önündeki bahçe ve bostanların sulanmasında kullanılan çeşmelerin devre dışı kalmasıyla su fatura tutarları yükselmektedir. İçme suyunun tarım ve hayvansal sulamada kullanılması sonucunda çok yüksek faturalarla karşılaşıldığı ve bu durumun tarım ve hayvancılık faaliyetlerini olumsuz etkilediği belirtilmektedir.

Birçok mahallede su borularının il özel idaresi döneminde ev içlerine kadar döşendiği görülse de su borularının zamanla eskidiği, tamir ve tadilata ihtiyacı olduğu, bunun yapılmaması halinde suyun önemli bir kısmının boşa akarak israf olduğu katılımcılar tarafından ifade edilmektedir. Geçmişte il özel idareleri tarafından yapılmaya başlanan, ancak il özel idarelerinin kapatılması ile yarım kalan bazı kanal, büz, boru döşeme vb. hizmetlerin belediyeler tarafından tamamlanamaması nedeniyle bazı bağ ve bahçelerin kurduğu ifade edilen olumsuzluklar arasındadır. Kıraç topraklı mahallerdeki tarlaların sulama sorununu ise hiç çözülemeyen sorunlar arasında yer aldığı ifade edilmektedir.

3.2.2.2. Olumlu Değerlendirmeler

Özellikle eğimli mahallerde geçmişte alçak yerleşimdeki evlerde su sınırsız bir şekilde ve israf edilerek kullanıldığından yüksek yerleşimdeki evlere çıkamamaktayken suyun ücretli hale gelmesiyle birlikte herkesin daha tutumlu su kullanımı nedeniyle yüksek yerlere de suyun çıktığı katılımcılarca ifade edilmektedir.

Ayrıca su hizmetinin büyükşehir belediyesine geçmesiyle birlikte, su sıkıntısı yaşayan mahallerde ASKİ'nin depo yaparak suyu biriktirmesi, gerekmesi halinde tankerle su getirmesi, suyu ilaçlaması ve suyu eskiye göre kesintisiz bir şekilde her eve ulaştırması memnuniyetle karşılanmaktadır. Geçmişte ev içinde kullanılmak üzere taşıma su kullanılması özellikle kadınlar için büyük bir külfet iken, bugün suyun çeşmeden akması kadınlar arasında memnuniyet yaratmaktadır.

Geçmişte su borularının özellikle kış mevsiminde patlaması halinde dayanışma ile borular daha hızlı tamir edilirken, şimdi tamir için ASKİ ekiplerinin gelmesi beklediğinden bu bekleme süresinde boşa akan suyun israf olduğu ifade edilse de, kişilerin isteğine ve yardımına bağlı kalmadan ASKİ tarafından tamirat-tadilat hizmetinin nizami bir şekilde verilmesi katılımcılarca olumlu karşılanmaktadır. Hizmetlerin kişiden bağımsız hale gelip kurumsallaşması olumlu değerlendirmeler arasındadır.

3.2.3. Tarımsal Faaliyetler

Köy tüzel kişiliğine ait mera, otlak, yaylak ve diğer arazilerin, ilçe belediyesi veya başka kamu kurum ve kuruluşlarının mülkiyetine geçmesi ile geçmişte hayvanların otlatılması için kullanılan bu alanlara erişimin yasaklanması ile tarım ve hayvancılık faaliyetleri oldukça olumsuz yönde etkilenmiştir. Köy muhtarının eskiden köyün ortak tarım alanlarını köylülere ekip-biçmesi için kiralayabilmesi (icar) sayesinde hem köylü hem de köy gelir elde edebiliyorken şimdi bu alanların ilçe belediyesi tarafından mahalle halkı dışındaki kişilere satılıyor veya kiraya veriliyor olması ve mahallelinin kullanımına yasaklanması mahallerde özellikle sürekli yaşayan ve çiftçilik ve hayvancılık yapan vatandaşları rahatsız etmektedir.

Eski köy arazilerinin miras yolu ile parçalı hale gelmesi, tarımsal faaliyet yapacak yeterli büyüklükte alanın kalmaması tarımı olumsuz yönde etkilerken özellikle gençleri de göçe teşvik etmektedir. Tarım arazilerinin tahlilinin yapılarak, uygun ürün türünün belirlenmesi ve toprağın daha verimli hale getirilebilmesi için önlem alınması talep edilen konular arasındadır. Özellikle

büyükşehir belediyesinin tarımsal destekleri (tohum, fide, hayvan, mazot vb.) katılımcılar tarafından olumlu karşılanmaktadır. Bazı katılımcılarca daha fazla destek talep edilirken, desteklerden haberdar olamama durumundan da söz edilmektedir. Tohum destekleri ile ilgili olarak tohum kalitesi ve verim sorunları yaşandığından bahisle desteklerin sonuç ve süreçlerinin de takip edilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Nihai olarak mahallelerdeki tarımsal üretimin önemli ölçüde azaldığı ifade edilirken katılımcılar tarım ve hayvancılık faaliyetlerini destek ve teşvikle sürdürmek istediklerini ifade etmektedir.

Tarımsal alanlarla ilgili olarak tarlaların imara açılarak ya da bölünerek hobi bahçeleri şeklinde mahalle halkı dışındaki yabancılara satılması da mahalle halkı için en önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Belediyelerin arsaları satış, kiralama vb. faaliyetleri öncesinde mahalle halkıyla iletişime geçmesi, görüşünün alınması, bilgisine başvurulması ve öncelikli olarak onları tercih etmesi katılımcılar tarafından talep edilmektedir.

3.2.4. Hayvancılık Faaliyetleri

6360 sayılı Kanun ile eski köy-yeni mahallelerin büyükşehir belediyesi sınırları içerisine girmesi sonucunda bu yerleşim yerlerinde hayvancılık faaliyetlerinde bulunmak hukuken imkansız hale gelmiş olsa da yöre halkının bazı kurallara uyması koşuluyla ya da ilçeye uzak mahallelerde herhangi bir kısıtlama olmadan faaliyetlerini sürdürdüğü görülmektedir. Bazı yerleşim yerlerinde yöre halkına birkaç büyükbaş hayvan için izin verildiği de katılımcılar tarafından ifade edilmektedir.

Hayvancılıkla ilgili en önemli sorun yukarıda da belirtildiği üzere hayvanların sulama sularının şebeke suyundan kullanılması halinde su faturalarının yükselmesidir. Özellikle kıraç topraklı mahallelerde bu durum hayvancılık faaliyetlerini kısıtlayacak ölçüde önemli bir sorundur. Orman köylerinde yaşayanlar yaylalara giderek bu sorunu daha hafif atlatabilmektedirler. Mahallelerin göç alması ve yeni sakinlere açılması nedeniyle de özellikle mevsimlik ve hafta sonu gelenler hayvancılık faaliyetinden doğan kirlilik, hastalık, koku ve sinekten rahatsız olmakta ve şikayet mekanizmasını kullanmaktadırlar. Bu durum mahalle sakinleri arasındaki komşuluk, birlik ve dayanışma ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir. Tüm bu sorunlar hayvancılık faaliyetinin sürdürülmesi ve geliştirilmesini zorlaştırmaktadır.

Hayvancılık faaliyeti ile ilgili olarak 6360 sayılı Kanun gereği yeni ahır, ağıl, kümes vb. yapmak da imar mevzuatına tabi olduğu için ruhsat ücreti ödeme, izin için ilçe merkezine gidip gelme zahmeti, gerekli evrak hazırlama yeterliği gibi sorunları bir arada barındırmaktadır. Mahalleli en azından küçük yapıların imar iznine tabi olmadan yapılmasını talep ederken, mahalleye sonradan yerleşenler bu yasaklardan memnundurlar. Bu yasaklarla bölgenin daha temiz bir hale geldiği ve kaçak yapıların azaldığı gibi tespitler yapılmaktadır.

Özellikle mahallede sürekli yaşayanlar hayvancılık yapılmasıyla ilgili olarak komşularıyla sorun yaşamamak adına belediyenin bir yer göstermesini, tekrar meralık alanlar belirlenmesini talep etmektedirler.

Ülkenin genel ekonomik koşullarının zorluğu nedeniyle yem, saman ve elektrik gibi giderlerin çok yüksek olduğu ifade edilirken bir de belediyeler tarafından çıkarılan zorluklar ve artan denetimler eklenince hayvancılığın neredeyse yapılmayacak duruma geldiği belirtilmektedir. Ahırların elektrik tarifesinin özellikle orta ve büyük çaplı çiftçiler için ticarethane tarifesinden uygulanması da maliyet açısından ifade edilen bir olumsuzluktur.

İlçe merkezine yakın mahallelerde geçmişte hayvansal atıklar tarımsal arazilere dökülürken şimdi kokuya sebep olması ve sinek yapması nedeniyle buna yasak getirildiği ve atık dönüşüm tesislerine götürülmesi zorunluluğuna bağlı olarak bu durumun ilave maliyet getirdiğinden bahsedilmektedir.

Hayvancılık faaliyetinin tarımsal faaliyet gibi mevsimlik değil yıl boyunca sürekli olarak yapılan bir faaliyet olması nedeniyle hayvanların bakımı için halkın mahallelerde sürekli yaşaması gerekmektedir. Ancak bazı katılımcılar, ilköğretimde taşınmalı eğitim olması ya da okulların ilçe merkezinde bulunması nedeniyle mevsimlik olarak ilçeye göç etmeleri gerektiği için hayvanlarını satmak zorunda kaldıklarını belirtmektedirler. Öğrencilerin taşınmalı olması yerine birkaç mahallenin birleşerek öğretmenlerin taşınmalı hale getirilmesiyle hayvancılık faaliyetinin daha sürdürülebilir olacağı da belirtilmektedir.

Bu noktada belediyelerin kırsal mahalleleri daha fazla turizme açma ve buralara iç göçü teşvik etme eğilimi gösterdiği, hobi bahçelerine göz yumduğu ya da yasal olarak yapması gerekeni yapmadığı da katılımcılar tarafından dile getirilmektedir.

İlaçlama hizmeti özellikle hayvancılık faaliyeti ile oluşan koku, sinek, böcek vb.'nin azaltılmasına yönelik olarak belediyelerin sunduğu önemli

hizmetleri arasında olup, yöre halkını da memnun eden bir hizmettir. Ancak ilalamının daha sık ve yeterli yapılması hemen tüm katılımcılar tarafından talep edilmektedir.

3.2.5. İlçe ve Dışa Göçün Etkileri

İlçe göç, 6360 sayılı Kanunla birlikte köyün ortak alanlarının büyük ölçüde belediye mülkiyetine geçerek satışı açılması, mahallelinin tarımsal alanları bölüp parçalayarak gelir elde etmek için hobi bahçeleri biçiminde satışı çıkarmasıyla mahalle halkı dışındaki yabancıların hafta sonu ya da mevsimlik olarak kullanmak için ev yeri veya tarla satın alması ve geçmişte kente göç edenlerin özellikle yerel hizmetlerin artması nedeniyle memleketlerine geri dönmesi şekilde olmaktadır. Bu durum eski köy-yeni mahallelerde kozmopolit bir yapı oluştururken tarımsal arazileri de amacı dışında kullanıma açmış olmaktadır. Kalabalıklaşma ile birlikte hırsızlık gibi olayların artışı güvenlik sorununu beraberinde getirmektedir.

Hobi bahçeleri konusu özellikle mahallede sürekli yaşayanları derinden etkilemektedir. Bu konu sadece tarım arazilerinin bölünüp, parçalanması olarak değil, toprağın ve çevrenin kirlenmesi, dışardan gelenlerin çevreye özen göstermemesi ve toplum kurallarına aykırı davranışlar sergilemesi gibi birçok boyutuyla ele alınmalıdır. Dışarıdan gelenlerin mahallede mülk sahibi olmaları, gelecekte mahallede çoğunluğu oluşturmaları ileride mahalle muhtarını bile mahalle halkı arasından seçememe endişesini yaratmaktadır. Yeni gelen sakinlerin sosyo-ekonomik açıdan mahalleliden daha iyi durumda olması da hizmet arz ve talebi açısından ciddi farklıklar yaratabilecektir. İlçe merkezlerine ulaşımın yetersiz olması nedeniyle özel araç edinme zorunluluğu ve özellikle kadınların ulaşımında neredeyse tamamen erkeklere bağımlı kalması da dışa göçü teşvik etmektedir.

Genelde ilçe merkezine yakın mahallerde, özellik nüfus artışıyla birlikte mahalle yerleşim alanı içinde yeni ev yapımı için yeterli alanın olmaması, imar planlaması nedeniyle yasaklandığı için yeni ev yapımı için yer verilmemesi, yasaklar ve kısıtlar nedeniyle tarım ve hayvancılık yapılamaması, yeterli büyüklükte toprağa sahip olunamaması, eğitim ve sağlık vb. gibi nedenlerle özellikle genç nüfus dışa ve özellikle büyükşehirlere göç etmektedir. Kırsalda yerel hizmetlerin, sosyal faaliyetlerin ve de iş imkânlarının yetersiz olması gençler arasında dışa göçü tetiklemektedir.

Özellikle yaşlı nüfusun yoğun olduğu mahallerde ise sağlık ve yaşlı bakım hizmetlerinin ya hiç ya da yetersiz olması da dışı göçe neden olmaktadır.

Sonuç

Literatürden ve alan araştırmasından elde edilen bulgular, 6360 sayılı Kanunun içeriği ve uygulamasının sadece kentsel alanda değil kırsal alanda da ciddi etkiler yarattığını göstermektedir. Kanunun özellikle kırsal alana etkileri 30 büyükşehir nüfusuna, coğrafyasına ve ekonomik durumuna olduğu kadar aynı büyükşehir içinde uzaklık, gelişmişlik ve sürekli ya da mevsimlik-hafta sonu yaşama durumuna göre ciddi farklılıklar göstermektedir. Tüm bu farklılıklar hizmete erişim açısından türlü zorluklar oluşturmaktadır. Bu zorlukların bazıları; merkezleşmenin artması, büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasındaki yetki paylaşımının net olmaması, kurumlararası koordinasyon eksikliği, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin yapılması önündeki engellerin artması, yeni büyükşehir modeline geçiş ve uyum sağlamada güçlük ile yaşam maliyetinin yükselmesidir.

Alan araştırmasından elde edilen bulgulara göre araştırmaya katılan yöre halkının önemli çoğunluğu doğduğundan itibaren ve sürekli olarak eskiden köy ve belde belediyesi olan bu yeni mahallelerde yaşamaktadırlar. Köylerinin/belde belediyelerinin mahalleye dönüştürülmesinden büyük çoğunluk memnun değildir ve sorunlarının arttığını vurgulayarak yerleşim yerlerinin eski statüsünde kalmasını istediklerini belirtmektedirler. İlçelerin gelişmişlik seviyesi azaldıkça, mahallelerin ilçe merkezlerine uzaklığı arttıkça, mahallelerin eski statüsünde kalması isteği artmaktadır. Belde belediyelerinde ve orman köylerinde yaşayan katılımcılar da yerleşim yerlerinin eski statüde kalmasını diğer mahallelerde yaşayanlara göre daha fazla istemektedirler. Uzaklık arttıkça, “sorunlar artıyor” ve “mevcut sorunlar da aynen devam ediyor” diyenlerin oranlarındaki genel artış uzaklık ile hizmet etkinliği arasındaki olumsuz bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir. Hizmetin belirlenmesi, ulaşması, maliyeti ve niteliği gibi çeşitli kriterler açısından belediyelerin uzaklığa göre hizmet sunumu planlaması yapmaları gerekmektedir.

6360 sayılı Kanunla daha önce kırsal alanda mülki idare amirlerinin etkili olduğu il özel idarelerinin yerini büyükşehir ve ilçe belediyelerinin alması karşısında siyasi parti aidiyeti olan seçilmiş belediye başkanlarının partizanlık yaptığı ve yerel hizmet sunumunu seçmen davranışına göre planladığı kanaati katılımcılar nezdinde büyük ölçüde yaygındır. Ayrıca katılımcılara göre hizmetlerdeki koordinasyon eksikliğinin bir nedeni de büyükşehir ve ilçe belediye başkanlarının farklı siyasi parti aidiyetine sahip olmalarıdır.

Katılımcıların da belirttiği gibi farklı özelliklerdeki mahalleler (ilçe merkezindekiler ile ilçe merkezine uzak ve kırsal nitelikli mahalleler) arasında hizmet sunumunda standart ve hakkaniyet sağlanamamaktadır. Büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasındaki yetki karmaşasına neden olan büyükşehir belediyesi mevzuatının ilgili hükümleri yeniden düzenlenerek, en yakın mahalleden en uzak mahalleye kadar standart hizmet götürebilme koşullarına göre düzenlemeler yapılmalıdır. Seçimle iş başına gelmiş yerel yöneticilerin de kamu hizmetlerinin sunumunda tarafsızlığa, hakkaniyete ve şeffaflığa özen göstermesi ve farklı mahalleler arasında denge sağlanması gerekmektedir.

Alan araştırması bulguları literatür ile birlikte değerlendirildiğinde 6360 sayılı Kanunun en azından ilk aşamada tarım ve hayvancılıkla uğraşan yöre halkına genel olarak olumsuz yansıdığı söylenebilir. Yöre halkının tarım ve hayvancılık faaliyetlerini yapmasını engelleyen hususların açıklığa kavuşturularak yeniden değerlendirilmesi ve bu yönde yeni düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda adı mahalle ama fiili olarak köy olan bu yerleşimlerin muhtarlarının yetkileri, tarım ve hayvancılık faaliyetlerine ve genel yaşam düzenine göre yeniden düzenlenmeli, kullanıma kapatılan mera, yaylak, otlak gibi alanların yerine ikame edilebilecek alan tahsisleri tarım ve hayvancılığı desteklemek adına yapılmalıdır.

Yerelde merkezileşme ile birlikte bir büyükşehir ve ilçe belediyesine bağlanmak yöre halkı nezdinde güven ve güçlülük hissini artırırken bir yandan da yardım, destek ve teşvik beklentisini yükseltmiştir. Oysaki, belediyelerin de bu konularda gücü ve organizasyon yeteneğinin kısıtlı olduğu katılımcılar tarafından da ifade edilmektedir. Bu durum belediye ile mahalleliyi karşı karşıya getirmektedir. Ankara örneğinde görüldüğü gibi tarım ve hayvancılığı teşvik ve desteklemek için denetim ve takip sistemi kurulmalı, toprak analizleri yapılmalı ve yöre halkı verimliliği yüksek bitki ve hayvan yetiştiriciliğine yönlendirilmelidir. Bu alanda faaliyette bulunanlara yönelik eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri de düzenlenmelidir.

Hobi bahçeleri için verimli tarım alanlarının kullanılması engellenmeli, belediyelerin ve vatandaşların bu konudaki mevzuat hükümlerine göre davranması sağlanarak, yöre halkının şikayetlerini azaltacak biçimde mevzuat yeniden düzenlenmelidir.

Tarım arazileri değil, tarıma elverişli olmayan araziler yapılaşmaya açılmalıdır. Özellikle mahallerde sürekli yaşayan katılımcılar köy tüzel kişiliğinin geri gelmesini tarım ve hayvancılık faaliyetlerini eskisi gibi

yürütmek adına talep etmektedirler. Köy tüzel kişiliği geri getirilemese bile kırsal mahalle düzenlemesiyle, sadece mali konularda değil yöre halkının tarım ve hayvancılık faaliyetlerini rahatlıkla yürütebileceği ve geliştirebileceği koşullara yeniden dönülmelidir.

Bazı büyükşehirlerde kırsal kalkınmaya yönelik olarak, tarım ve sulama kooperatifleri, kooperatif marketler ve kadın kooperatifleri gibi oluşumlar çeşitli paydaşlarla birlikte tarıma yönelik faaliyetlerini büyükşehir belediyeleriyle işbirliği yaparak yürütmektedirler. Diğer büyükşehir belediyelerinin desteklediği bu faaliyetlere benzer çalışmalar Ankara için de geliştirilmeli ve kırsal kalkınma daha fazla desteklenmelidir.

Yöre halkının dışa göçünü engelleyecek sosyal ve ekonomik önemler birlikte ele alınmalıdır. Özellikle eğitime bağlı olarak genç nüfus göçünü engellemek için birkaç mahalleyi bir araya getirecek uygun bir yerel konumda en azından ilköğretim okulları yeniden açılmalı, öğrenciler yerine öğretmenler taşınmalı hale getirilmelidir.

Özellikle Covid-19 Pandemisinin de etkisiyle kentli halkın, kente yakın yörelerde doğal hayat içerisinde yaşamaya eğilim göstermeleri son yıllarda artmıştır. Bu mevsimlik göçler karşısında, kırsal alanın eski ve yeni sakinlerinin birlikte yaşayabilecek şekilde karşılıklı olarak haklarına ve faaliyetlerine saygı duymaları, kurallar çerçevesinde bir arada yaşama kültürünü geliştirmeleri gerekmektedir.

Yerel yönetimlerde yaşanan dönüşüm, etkinlik ve verimlilik gibi amaçlara ulaşmayı hedeflerken bir yandan da yerel kimlik, geleneksel kültür, katılım ve demokrasi gibi unsurları zedelediği görülmektedir. Belde belediyesi ve köyün tüzel kişiliği kaldırılmadan önce bu küçük yerleşim yerlerinde pek çok hizmet dayanışma, imcece ve kendi ortaklık duyguları ile yapılmakta ve eksiklikler ilgili belde belediye başkanı veya köy muhtarı tarafından daha üst merci ve makamlara iletilmekteydi. Bugün ise mahalle muhtarı ile herhangi bir mahalleli mahalleye ilişkin bir talebi ya da şikayeti daha üst merci ve makamlara iletme açısından neredeyse aynı konumdadır. Bu bakımdan gerek büyükşehir gerekse ilçe belediyelerin muhatap olduğu kişi ve dolayısıyla talep ve şikayet sayısı da artmıştır. Kırsal mahallelerdeki muhtarlık kurumunun yeniden ele alınıp, güçlendirilmesinde fayda vardır.

İl mülki sınırına genişletilmiş büyükşehir modelinde geniş bir kırsala sahip illerde tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin gelecekte de sürdürülebilir olması ve kırsal kalkınmaya destek sağlanabilmesi için yaşanan bu değişimleri bir arada değerlendirmek, tüm mevzuat, kültür ve davranış alışkanlıklarını da

buna göre yönetmek gerekmektedir. Bazı büyükşehir belediyelerinin son yıllarda bu alanda yapmış olduğu başarılı girişimler diğerleri içinde örnek oluşturmaktadır.

Sonuç olarak, 6360 sayılı Kanun yerelde merkezileşme ile birlikte kırsal mahallelere yol, su, ulaşım ve çöp toplama gibi hizmetlerin ulaştırılmasında belirli standartlar ve kolaylıklar getirmiş olmakla birlikte kırsal alanda yaşayan vatandaşların günlük yaşamlarını sürdürebilmelerini sağlayacak ekonomik koşullar üzerinde bazı olumsuz etkiler yaratmıştır. Tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin kırsal alanda yaşayanların geçimlerinin en önemli kaynağı olduğu düşünüldüğünde yöre halkının bu faaliyetlerini daha modern koşullarda sürdürebilmelerini sağlayacak örgütlenme, teşvik ve desteklerin oluşturulması elzemdir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Şenol (2012), “6360 Sayılı Yasa’nın Türkiye’nin Yerel Yönetim Dizgesi Üzerine Etkileri: Eleştirel Bir Değerlendirme”. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, Yıl 6, Sayı 13-14, Ocak-Aralık, s. 153-176.
- Arıkboğa, Erbay (2018), “Yerinden Yönetim ve Merkezileşmiş Büyükşehir Sisteminde Yetkilerin Dağıtılması”, *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, Sayı:6 (1), s.1-34.
- Arıkboğa, Erbay (2015), “Büyükşehir Yönetim Sistemi: Büyükşehir ve İlçe Belediyeleri”, Kemal Görmez (Der.), *Yerel Yönetimler*, Ankara: Orion Yayınları, s. 187-223.
- Avrupa Birliği UNDP Avrupa Yerel Yönetim Reformu Projesi (YYR III), (2022), <https://www.lar.org.tr/wp-content/uploads/2022/02/A.2.1.1.-Etki-Değerlendirme-Raporu.pdf> (13.10.2022).
- Bilgin Kamil Ufuk, Uğur Ömürgönülşen, Mustafa Kemal Öktem, İlker Gündüzöz, Uğur Sadioğlu ve Vahide Feyza Urhan (2018), *Türkiye’de Mahalle Yönetimi*, Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü.
- Bölük, Aslı ve Uğur Ömürgönülşen (2020), “6360 Sayılı Kanun ile Büyükşehir Belediyeleri Sınırları İçerisinde Kapatılan ve Mahalle Statüsüne Dönüştürülen Belde Belediyeleri ve Köylerin Durumu: Bodrum Örneği”, U. Sadioğlu, M. Kemal Öktem ve Uğur Ömürgönülşen (Der.), *Sanayileşme ve Göç Kısacasında Kent ve Çevre Yönetimi Üzerine Yazılar II*, (e-kitap), Ankara: Hacettepe Üniversitesi, s.262-286.

- Duru, Bülent (2015), “Yeni Büyükşehir Düzeninde Kırsal Alanlar”, *Güney Mimarlık*, Sayı:19, s. 28-29.
- Dünya Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF) (2014), *Türkiye'nin Su Riskleri Raporu*, (Ofset Yapımevi: İstanbul).
https://wwftr.awsassets.panda.org/downloads/turkiyenin-su-riskleri-raporu_web.pdf?4180/turkiyenin-su-riskleri-raporu (07.12.2022)
- Eken, Bestami ve Uğur Ömürganülşen (2022), “Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Yerelde Kalkınmaya Yönelik Tarımsal Faaliyetlerdeki Rolü: İzmir Büyükşehir Belediyesi Örneği”, *4. Kartepe Zirvesi: Dirençli Şehirler ve Şehrin Dönüşümü*, 24-27 Mart 2022, İzmit: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi.
- Gözler, Kemal (2013), “6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler: Yirmi Dokuz İlde İl Özel İdareleri ve Köylerin Kaldırılması ve İlçe Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Belediyesi Hâline Dönüştürülmesi Anayasamıza Uygun mudur?”, *Legal Hukuk Dergisi*, Cilt 11, Sayı 122, s. 37-82.
(www.idare.gen.tr/6360-elestiriler.pdf) (05.05.2020).
- Güler, Birgül Ayman (2012), “Hükümetin 8 Ekim 2012 Günlü Bütünşehir Yasa Tasarısı Üzerine”, *www.yayed.org*, (20.01.2022).
- Mevzuat Bilgi Sistemi (2012),
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6360.pdf> (10.10.2022).
- Mevzuat Bilgi Sistemi (1956),
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.6831.pdf> (10.10.2022)
- Muratoğlu, Tahir (2015), “Mahalli İdareler Mevzuatında 6360 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklikler”, *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 20, Sayı: 32, s.59-96.
- Ömürganülşen, Uğur, Mustafa Kemal Öktem, Uğur Sadioğlu (2018), *Yeni Büyükşehir Belediye Yasaları Sonrasında Türkiye’de Mahalle Yönetimi Araştırması* (2013)”, (Ed. K. U. Bilgin ve İ. Gündüzöz), Türkiye’de Mahalle Yönetimi Araştırmaları, Ankara: T.C. İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdürlüğü, s. 125-296.
- Sadioğlu Uğur, Ahmet Fethan Baykoç, Muhsin Bingöl (2019), *Sürdürülebilir Yerel Kalkınmada Kooperatifçilik Sorunsalı: Aydın- Çine Örneği, Kırsal Kalkınma Ve Kooperatifçilik*, (Ed. Ayşegül Mengi, Deniz İşçioğlu) Ankara Üniversitesi Yayınları No: 658, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları No: 621, A.Ü. Ernst Reuter İskân Ve Şehircilik Uygulama Ve Araştırma Merkezi Yayınları No: 2, s. 605-644.
- Sadioğlu, U., Dede, K., & Yüceyılmaz, A. (2017), “Yeni büyükşehir belediyesi modelinde belde belediyelerin sonu: Değirmendere örneği”, *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 35(2), s. 95-119.

- Sadioğlu Uğur, İrfan Özacit, Uğur Ömürgönülşen (2015), "Yeni Büyükşehir Belediyesi Modeli Türkiye de Değişen Değişmeyen Merkezileşme ve Adem i Merkezileşme Politikaları," *Yasama Dergisi*, Sayı: 30, s. 70-92.
- TBMM (2012), *On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair 6360 sayılı Kanun Genel Gerekçesi*, <https://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0690.pdf>, (01.08.2017).
- T.C. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı (2021), "Kırsal Mahalle Ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği", <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/04/20210415-2.htm> (15.10.2022).
- T.C. Kalkınma Bakanlığı (2017), *On Birinci Kalkınma Planı Yerel Yönetimler ve Hizmet Kalitesi Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Ankara. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2021/02/On_Birinci_Kalkinma_Plani_Ozel_Ihtisas_Komisyonlari_El-Kitabi.pdf (10.10.2022)
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü (2022), "İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması SEGE-2022", *Kalkınma Ajansları Genel Müdürlüğü Yayını Sayı: 35 Araştırma Raporu Sayı: 8 Şubat 2022*, Ankara. <https://www.sanayi.gov.tr/assets/pdf/birimler/2022-ilce-sege.pdf> (03.10.2022).
- T.C. Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (2022), [https://www.tkd.gov.tr › File › OrmanKoyleri Orman Köyleri Listesi – TKDK](https://www.tkd.gov.tr/File/OrmanKoyleri/Orman_Koyleri_Listesi_-_TKDK) (14.02.2022).
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Orman Genel Müdürlüğü (2012), <https://www.ogm.gov.tr/tr/e-kutuphane-sitesi/mevzuat-sitesi/Yonetmelikler/ORMAN%20K%C3%96YL%C3%9CLER%C4%B0N%C4%B0N%20KALKINDIRILMALARININ%20DESTEKLENMES%C4%B0%20FAAL%C4%B0YETLER%C4%B0NE%20%C4%B0L%C4%B0C5%9EK%C4%B0N%20Y%C3%96NETMEL%C4%B0K.pdf> (18.11.2022)

T. C. Yüksek Seçim Kurulu (2009),

<https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2009MahalliIdareler/SecmenSayilari/Belde.htm>

<https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2009MahalliIdareler/SecmenSayilari/Ilce.htm>

<https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2009MahalliIdareler/SecmenSayilari/Koy.htm> (20.02.2021).

Zengin, Ozan (2014), “Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirilmesi”, *Ankara Barosu Dergisi*, Sayı: 72(2), s. 91-116.

6360 Sayılı Kanunun Getirdiği Yeni Büyükşehir Yönetimi Modelinde Belediyelerin Tarım ve Hayvancılığı Destekleme Görevleri ve Mevcut Faaliyetleri Hakkında Kırsal Alanda Yaşayan Halkın Memnuniyet Düzeyi zerine Bir Araştırma: Ankara rneđi